

*Alþingi
Erindi nr. P 126/1138
komudagur 19.1.2001*

Janúar 2001

Nososko nefndin

Meginverkefni NOSOSKO (Norræna hagskýrslunefndin á sviði félagsmála), sem starfað hefur í 5 áratugi, er að vinna að samanburðarhæfri skýrslugerð um velferðarmál á Norðurlöndum og gefa árlega út skýrslu um það efni. Af öðrum verkefnum má nefna að nefndinni ber að fylgjast með alþjóðlegu samstarfi í hagskýrslugerð og vinna að samræmingu upplýsinga sem frá þáttökulöndunum koma. Allar Norðurlandaþjóðirnar fimm eru aðilar að samvinnu Evrópulanda á sviði hagskýrslugerðar, Eurostat, ýmist vegna aðildar sinnar að Evrópusambandinu eða EES. Eurostat vinnur að bættri hagskýrslugerð á sviði heilbrigðis- og félagsmála og sundurliðun útgjalda eftir svonefndri ESSPROS-flokkun.

Flokkun útgjalda

Flokkunarkerfi NOSOSKO /Esspros (European System of Intergrated Social Protection Statistics) á útgjöldum til félags- og heilbrigðismála (“félagsvernd”) byggir á eftirfarandi grunnreglum:

“Félagsvernd (social protection) tekur til allra afskipta opinberra- eða einkaaðila sem miða að því að léttu af heimilum eða einstaklingum byrðum vegna ákveðinnar áhættu eða þarf, svo framarlega sem samhliða komi ekki til endurgjalds eða um sé að ræða einstaklingsbundið fyrirkomulag”.

Áhætta eða þarfir eru flokkaðar í verkefnasvið og innan þeirra er skipt í tegund útgjalda og loks eru útgjöldin rakin eftir því hverjir fjármagna þau. Auk upplýsinga um útgjöld hefur NOSOSKO (öfugt við Eurostat) safnað upplýsingum um fjölda móttakenda þjónustu og greiðslna, upphæðir bóta og fleira. Sá samanburður er flóknari en samanburður útgjalda, þar sem löggjöf og stofnanagerð, þótt keimlíc sé er ekki eins. Það á ekki síst við um lífeyristryggingar.

Lífeyriskerfi á Norðurlöndum

Alþjóðabankinn hefur lagt til svokallað “þriggja stoða kerfi” varðandi ellilífeyri (Már Guðmundss. 1999). Á Norðulöndum tekur slíkt kerfi einnig til öryrkja og annarra sem horfið hafa af vinnumarkaði fyrir ellilífeyrisaldur (förtidspension). Stoðirnar þrjár eru:

1. Lögbundin grunnlífeyrir, sem allir eiga rétt á óháð atvinnuþáttöku (“grundpension”).
2. Lög-/skyldbundið almennt kerfi fyrir virka á vinnumarkaði, þar sem lífeyrir tengist fyrri tekjum, lengd atvinnuþáttöku o.s.frv. (“tillægs- / arbejdspension”).
3. Viðbótarlífeyrir byggður á lögum eða samningum og tekur til ákveðinna hópa, en ekki allra (“supplerende pensioner”).

Lífeyriskerfi Norðulanda eru þriggja stoða kerfi, en uppbygging er ólík. Fyrsta stoðin er í öllum löndunum í höndum hliðstæðra stofnanna og Tryggingarst. ríkisins. Í Danmörku, Noregi og Svíþjóð er önnur stoðin í höndum sömu stofnana, en ekki í Finnlandi né á Íslandi. Þó er mjög nán engsl í Finnlandi milli stoðanna tveggja (1 og 2) öfugt við Ísland. Annar munur er að í

Finnlandi, Íslandi og Svíþjóð byggir fjármögnun annarar stoðarinnar nú nær alfarið á sjóðsmyndun þar sem virkir á vinnumarkaði greiða iðgjöld. Til skamms tíma voru sænsku sjóðirnir þó gegnumstreymissjóðir (eins og í raun sjóðir opinberra starfsmanna hér til áður). Í Danmörku eru greiðslur atvinnutengds lífeyris lægri og með öðrum hætti. Þar og í Svíþjóð er þriðja stoðin, sem líkist lífeyrissjóðakerfi okkar en tekur ekki til allra á vinnumarkaði, mjög öflug. Eins og sjá má af þessari takmörkuðu umfjöllun er tölverður mismunur milli landanna og þá ekki síst milli Íslands og hinna landanna hvað varðar tengsl grunnlífeyris og atvinnuþáttökulífeyris. Þessi mismunur veldur nokkrum vanda í samanburði.

Lágmarkslífeyrir

Í fylgiskjali 2 með “Frumvarpi til laga um breyt. á lögum um almannatr., nr. 117 20. des. 1993, með síðari breyt.” (126.löggj.þing 2000-2001, þskj. 624 – 379 mál) eru tvær töflur úr riti Nososko “Social tryghed ... 1998” sem fjalla um lágmarkslífeyri á Norðurlöndum (fyrsta stoðin). Þar er annars vegar um að ræða töflu 1 (sama og tafla 7.5 á bls.108 Social trygh.), sem sýnir mánaðarlegan lágmarkslífeyri í löndunum og hins vegar textatafla nr. 7.3 (sama og tafla 7.3 á bls.104 Social trygh.), sem sýnir heimildarbætur sem greiða má grunnlífeyrisþegum að uppfylltum ákv. skilyrðum.

Eins og fyrrí taflan sýnir er lágmarkslífeyri í löndunum (að Finnlandi undanskylđu) skipt í annars vegar grunnlífeyri og hins vegar það sem á Íslandi er kallað tekjutrygging¹, en í hinum löndunum “tillæg” þ.e. uppbót (heitir: pensionstillæg í Danmörku, særtillegg í Noregi og pensionstillskott í Svíþjóð). Vert er að benda á að hér hefur Ísland þá sérstöðu að þessi viðbót er 74% lágmarksgreiðslu til einstæðra og 68% til hjóna. Í hinum löndunum er grunnlífeyrinn hærti upphæð en viðbótin (nema hjá hjónum í Noregi, nærrí jafnt). Í Noregi og Svíþjóð er greiðsla viðbótarinnar tengd greiðslum “atvinnuþáttökulífeyris” (ATP) þ.e. eingöngu er greitt til þeirra sem engan eða lágan slíkan lífeyri hafa. Þetta er sama hugsunin og var á þak við tekjutryggingu er hún var tekin upp í lög um almannatryggingar (nr. 67/1971) samhliða því að þátttaka í lífeyrissjóðum varð almenn/skyldubundin (kjarasamn. alm. vinnumark.1969, lögbundið 1974), og kemur fram í því nú að greiðslur frá lífeyrissjóðum skerða tekjutryggingu ásamt öðrum tekjum (þar með tekjum maka), en lífeyrissjóðsgreiðslur skerða ekki grunnlífeyrinn (aðeins eigin atvinnutekj.). Í norska og sænska kerfinu er atvinnuþáttökulífeyrinn greiddur af sama aðila og grunnlífeyrinn og hefur mun “ákveðnari” tengingar við hann en hér á landi. Danska fyrirkomulagið á greiðslu viðbótarinnar svipar meira til þeirrar íslensku og er háð fjölskylduaðstæðum lífeyrisþegans (sbr. meðfylgj. um “förtidspension í Danmark”) og þar með tekjum maka.

¹ Í töflu 1 er heimilsuppbót innifalin í tekjutryggingunni hjá einstæðum á Ísl., þar sem allir einhleypir sem njóta fullrar tekjutryggingar fá einnig heimilsuppbót. Ákvörðun Nososko.

Heimildarbætur sem greint er frá í töflu 7.3 er að finna í öllum löndunum. Þær eru bætur sem heimilt er að greiða þeim sem “þurfa”, þ.e. hafa ekki aðrar tekjur og/eða búa við “sérstakar” aðstæður eins og t.d. þær að halda heimili einir. Þannig eru þær tekjutengdar í þeim skilningi þæði við tekjur lífeyrisþega og tekjur maka í öllum löndunum. Þessar bætur (að undanskyldum barnalífeyri) voru hér á landi teknar út úr nýjum heildarlögum um almannatryggingar (nr.117/1993) og færðar í lög (nr. 118/1993) um félagslega aðstoð samhliða samningnum um EES (væntanlega hliðstæðar breytingar átt sér stað í Noregi og Svíþjóð), þannig að þær urðu réttur sem ekki er hægt að flytja milli landa. Þessar heimildarbætur á Íslandi eru: heimilisuppbót, sérstök heimilisuppbót, uppbót á lífeyri, makabætur og bifreiðahlunnindi. Í töflu 7.3 hefur reyndar slæðst inn sú “villa” að makabætur eru talðar víðtækari en þær eru (sagt að á Íslandi sé til “ægtefælletillæg hví kun den ene ægtefælle oppebærer pension”). Hið rétta er að þær eru eingöngu greiddar vegna umönnunar maka í heimahúsi, en ekki annars.

Niðurstaðan er því sú, að heimildarbætur eru í öllum löndunum tengdar heimilisaðstæðum (þar með tekjum maka). Uppbætur á grunnlífeyri (tekjutrygging á Íslandi) eru tengdar tekjum maka í Danmörku (og reyndar grunnlífeyrir einnig). Í Noregi hafa makatekjur tengingu við grunnlífeyririnn og Svíþjóð hefur nokkra sérstöðu vegna ATP-kerfisins.

Danmark

I Danmark består førtidspensionen ligesom folkepensionen af et grundbeløb og et pensionstillæg (se tabel 7.5 i NOSOSKO-bogen). For en førtidspensionist, der er gift eller samlevende, er pensionstillægget betydeligt mindre, end for en reelt enlig førtidspensionist. I 2000 er pensionstillægget for reelt enlige 49.140 kr. om året, mens det for gifte og samlevende er på 22.536 kr. Dertil kommer, at dette pensionstillæg er afhængigt ikke alene af førtidspensionistens egen indkomst, men også af ægtefællens indkomst. Pensionstillægget bliver reduceret med indkomster over 93.200 kr. (det såkaldte fradragsbeløb). Det betyder, at hvis en førtidspensionist er gift med en almindelig gennemsnitlig lønmodtager vil pensionstillægget falde helt bort.

Grundbeløbet er kun afhængigt af førtidspensionistens egen indkomst og ikke af ægtefællens indkomst.

Tillæg til førtidspensionister i form af førtidsbeløb, invaliditetsbeløb og erhvervsudbygtighedsbeløb er uafhængige af indkomsten og altså også af ægtefællens indkomst (se beskrivelsen af førtidspensionssystemet i Danmark i NOSOSKO- bogen om Förtida utträde från arbetslivet, side 38-40).

Hjælpe- og plejetillæg, som i Danmark kaldes bistands- og plejetillæg, til førtidspensionister, er ligeledes uafhængige af indkomst (se tabel 7.3 i NOSOSKO-bogen).

Boligstøtte er derimod afhængigt af hustandens indkomst og dermed også af ægtefællens indkomst. (se tabel 7.3).

Jeg håber at dette er tilstrækkeligt om principperne i det offentlige danske førtidspensionssystem.

mvh.

Per

84 Førtidspension

Hvornår kan førtidspensionen gøres hvilende?

Ønsker en pensionist at prøve kræfter med arbejdslivet, kan pensionen gøres hvilende. Det betyder, at pensionen kan sættes igang igen uden fornyet ansøgning, hvis de økonomiske forhold berettiger til det.

Tilkendelsespraksis for helbredsbetinget førtidspension

Tilkendelsespraksis for helbredsbetinget førtidspension har ændret sig de senere år. Tendensen har gennem en række år været en stigning i tilkendelsen af førtidspension, hvor erhvervsevnen varigt skønnes nedsat til halvdelen af helbredsmæssige årsager. Dette er nu vendt. Der er i 1998 tilkendt færre pensioner til personer med nedsat erhvervsevne til halvdelen af helbredsmæssige årsager end på noget andet tidspunkt i dette årti.

Tallene ser således ud:

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Højeste førtidspension	3.357	3.637	3.175	2.982	4.992	3.059	2.441	2.308	2.205
Mellemste førtidspension	8.878	9.237	7.633	7.155	7.865	7.744	7.192	6.868	6.900
Almindelig og forhøjet alm. førtidspension	7.392	7.952	8.241	7.268	7.950	8.035	8.621	8.713	6.843
I alt	19.627	20.826	19.049	17.405	20.807	18.838	18.254	17.889	15.948

Hertil kommer almindelig og forhøjet alm. førtidspension tilkendt på et helbreds-mæssigt og socialt grundlag, også kaldet behovsbestemt pension.

Hvor meget kan man få i førtidspension?

		Grund- beløb	Pensions- tillæg	Invalidi- ditets- beløb	Erhvervs- udygtig- hedsbeløb	Førtids- beløb	I alt
Højeste førtids- pension	reelt enlig	49.560	49.140	24.108	33.276	0	156.084
	gift/ samlevende	49.560	22.536	*24.108	*33.276	0	129.480
Mellemste førtids- pension	reelt enlig	49.560	49.140	24.108	0	0	122.808
	gift/ samlevende	49.560	22.536	*24.108	0	0	96.204
Forhøjet alm. førtids- pension	reelt enlig	49.560	49.140	0	0	12.600	111.300
	gift/ samlevende	49.560	22.536	0	0	12.600	84.696
Alm. førtids- pension	reelt enlig	49.560	49.140	0	0	0	98.700
	gift/ samlevende	49.560	22.536	0	0	0	72.096
Skattepligtig		Ja	Ja	Nej	Ja	Nej	
Indtægtsreguleret		Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	

* Der udbetales kun 20.532 kr. i invaliditetsbeløb og 24.072 kr. i erhvervsudygtighedsbeløb til gifte, hvis begge ægtefæller modtager henholdsvis invaliditetsbeløb og erhvervsudygtighedsbeløb.

Grundbeløbet beregnes på grundlag af ens egne indtægter. Pensionstillægget indtægtsreguleres på grundlag af begge ægtefællers indtægt. Tabellerne er beregnet ud fra den forudsætning, at ægtefællen har en årlig indtægt på 250.000 kr. efter arbejdsmarkedsbidrag. Tabellerne er beregnet på grundlag af taksterne pr. 1. januar 2000.

**Samspillet mellem mellemste førtidspension og anden indtægt
– gifte**

Anden indtægt i kr. (skattepligtigt)	Grund- beløb i kr. (skattepligtigt)	Pensions- tillæg i kr. (skattepligtigt)	Invaliditets- beløb i kr. (skattefrift)	I alt i kr.
10.000	49.560	0	24.108	83.668
50.000	49.560	0	24.108	123.668
93.200	49.560	0	24.108	166.868
100.000	49.560	0	24.108	173.668
142.800	49.560	0	24.108	216.468
150.000	45.240	0	24.108	219.348
168.300	34.260	0	24.108	226.668
200.000	15.240	0	24.108	239.348
225.300	0	0	24.108	249.408
250.000	0	0	24.108	274.108
300.000	0	0	24.108	324.108
350.000	0	0	24.108	374.108
400.000	0	0	24.108	424.108
450.000	0	0	24.108	474.108
500.000	0	0	24.108	524.108

**Samspillet mellem forhøjet almindelig førtidspension og anden indtægt
– gifte**

Anden indtægt i kr. (skattepligtigt)	Grund- beløb i kr. (skattepligtigt)	Pensions- tillæg i kr. (skattepligtigt)	Førtidsbeløb i kr. (skattefrift)	I alt i kr.
10.000	49.560	0	12.600	72.160
50.000	49.560	0	12.600	112.160
93.200	49.560	0	12.600	155.360
100.000	49.560	0	12.600	162.160
142.800	49.560	0	12.600	204.960
150.000	45.240	0	12.600	207.840
168.300	34.260	0	12.600	215.160
200.000	15.240	0	12.600	227.840
225.300	0	0	12.600	237.900
250.000	0	0	12.600	262.600
300.000	0	0	12.600	312.600
350.000	0	0	12.600	362.600
400.000	0	0	12.600	412.600
450.000	0	0	12.600	462.600
500.000	0	0	12.600	512.600

92 Førtidspension

For samlevende reguleres grundbeløbet på grundlag af ens egne indtægter og pensionstillægget på grundlag af begges indtægter. Tabellerne er beregnet ud fra den forudsætning, at samleveren har en årlig indtægt på 250.000 kr. efter arbejdsmarkedsbidrag. Tabellerne er beregnet på grundlag af taksterne pr. 1. januar 2000.

Samspillet mellem mellemste førtidspension og anden indtægt – samlevende

Anden Indtægt i kr. (skattepligtigt)	Grund- Beløb i kr. (skattepligtigt)	Pensions- tilæg i kr. (skattepligtigt)	Invaliditets- beløb i kr. (skatterett)	Felt i kr.
10.000	49.560	0	24.108	83.668
50.000	49.560	0	24.108	123.668
93.200	49.560	0	24.108	166.868
100.000	49.560	0	24.108	173.668
150.000	49.560	0	24.108	223.668
168.300	49.560	0	24.108	241.968
200.000	49.560	0	24.108	273.668
210.600	49.560	0	24.108	284.268
250.000	25.920	0	24.108	300.028
293.100	0	0	24.108	317.208
300.000	0	0	24.108	324.108
350.000	0	0	24.108	374.108
400.000	0	0	24.108	424.108
450.000	0	0	24.108	474.108
500.000	0	0	24.108	524.108

Samspillet mellem forhøjet almindelig førtidspension og anden indtægt – samlevende

Anden Indtægt i kr. (skattepligtigt)	Grund- Beløb i kr. (skattepligtigt)	Pensions- tilæg i kr. (skattepligtigt)	Førtidsbeløb i kr. (skatterett)	Felt i kr.
10.000	49.560	0	12.600	72.160
50.000	49.560	0	12.600	112.160
93.200	49.560	0	12.600	155.360
100.000	49.560	0	12.600	162.160
150.000	49.560	0	12.600	212.160
168.300	49.560	0	12.600	230.460
200.000	49.560	0	12.600	262.160
210.600	49.560	0	12.600	272.760
250.000	25.920	0	12.600	288.520
293.100	0	0	12.600	305.700
300.000	0	0	12.600	312.600
350.000	0	0	12.600	362.600
400.000	0	0	12.600	412.600
450.000	0	0	12.600	462.600
500.000	0	0	12.600	512.600

Førtidspension 93

Tabellerne er beregnet på grundlag af taksterne pr. 1. januar 2000.

**Samspillet mellem mellemste førtidspension og anden indtægt
– reelt enlige**

Anden indtægt i kr. (skattepligtigt)	Grund- beløb i kr. (skattepligtigt)	Pensions- tilleg i kr. (skattepligtigt)	Invalidets beløb i kr. (skattefrit)	Tal i kr.
10.000	49.560	49.140	24.108	132.808
46.400	49.560	49.140	24.108	169.208
50.000	49.560	48.060	24.108	171.728
100.000	49.560	33.060	24.108	206.728
150.000	49.560	18.060	24.108	241.728
200.000	49.560	3.060	24.108	276.728
210.100	49.560	0	24.108	283.768
210.600	49.560	0	24.108	284.768
250.000	25.920	0	24.108	300.028
293.100	0	0	24.108	317.208
300.000	0	0	24.108	324.108
350.000	0	0	24.108	374.108
400.000	0	0	24.108	424.108
450.000	0	0	24.108	474.108
500.000	0	0	24.108	524.108

**Samspillet mellem forhøjet almindelig førtidspension og anden indtægt
– reelt enlige**

Anden indtægt i kr. (skattepligtigt)	Grund- beløb i kr. (skattepligtigt)	Pensions- tilleg i kr. (skattepligtigt)	Førtidsbeløb i kr. (skattefrit)	Tal i kr.
10.000	49.560	49.140	12.600	121.300
46.400	49.560	49.140	12.600	157.700
50.000	49.560	48.060	12.600	160.220
100.000	49.560	33.060	12.600	195.220
150.000	49.560	18.060	12.600	230.220
200.000	49.560	3.060	12.600	265.220
210.100	49.560	0	12.600	272.260
210.600	49.560	0	12.600	272.760
250.000	25.920	0	12.600	288.520
293.100	0	0	12.600	305.700
300.000	0	0	12.600	312.600
350.000	0	0	12.600	362.600
400.000	0	0	12.600	412.600
450.000	0	0	12.600	462.600
500.000	0	0	12.600	512.600

Tekjutengingar almannatryggingabóta í Evrópu 1 janúar 2000

Tekjutengingar almannatryggingabóta viðgangast í nær öllum löndum Evrópu. Tilganguinn er alls staðar sá sami, þ.e. að þegar miðað er við takmarkaða fjárhæð sem tryggingar hafa úr að spila, að þá er hægt að tryggja hærri bótagrunn fyrir þá sem verst eru staddir ef bætur eru skertar á grundvelli tekna hjá þeim sem hafa tekjur eftir öðrum leiðum.

Ef bætur væru ekki skertar á grundvelli tekna, þá er augljóst að bótagrunnur væri lægri, þ.e. minna kemur í hlut hvers og eins. Þeir sem minnst hafa fengju minna.

Aðferðir við tekjutengingu og skilyrði eru hins vegar mjög mismunandi eftir löndum. Stundum eru grunnbætur skertar, stundum viðbótarbætur (hér tekjutrygging) og stundum á þetta við um frekari viðaukabætur (hér t.d. heimilisuppbætur, frekari uppbætur, barnabætur, húsnæðisbætur).

Tengingar við tekjur maka eða jafnvel tekjur allra í heimilinu (Bretland: Disability Working Allowance) eru einnig algengar, þótt þær séu vissulega sjaldgæfari en hin beina tenging við eigin tekjur bótæbegans. Bretar munu taka upp ákveðnari tengingar við tekjur maka vegna örorkubóta.

Danmörk er með tekjutengingu sem svipar mjög til íslenska kerfisins. Bótæbegi í sambúð fær lægri bætur en einhleypur og þær bætur eru síðan háðar sameiginlegum tekjum hans og maka hans. Þetta varðar "pensionstillægget", sem er jafnhátt grunnlifeiri hjá einhleypingum en aðeins helmingur hjá sambúðarfólki.

Noregur tengir grunnbætur við tekjur maka, þannig að grunnbætur lækka niður í 75% af grunnupphæð, ef tekjur maka fara yfir ákveðin mörk. Það sama á við um ákveðnar viðaukabætur (ektefelletiilegg).

Svíþjóð lækkar grunnbætur niður í 72,5% af "grunnbeloppet", ef viðkomandi bótæbegi er í sambúð. Þá eru viðbótarbætur lækkaðar krónu fyrir krónu á móti hugsanlegum ATP-lifeiri.

Holland tekjutengir viðbótarlifeiri við tekjur maka, sem er yngri en 65 ára.

Í Finnlandi eru viðaukabætur tekjutengdar og koma þar tekjur maka einnig til athugunar.

Úrdráttur úr MISSOC-töflum Evrópusambandsins fylgja hér með til að fá yfirsýn yfir stöðuna þar. Reyndar kemur ekki nágu glöggt fram um áhrif tekna maka nema á nokkrum stöðum, t.d. er það ekki nefnt varðandi Ísland, þótt við vitum betur.

Þessar upplýsingar sýna þó, að staðhæfingin að tekjur maka hafi hvergi áhrif nema á Íslandi er ekki rétt.

Belgium

Once the pension has taken effect in 2000, the accumulation is authorised as long as earnings from a professional activity do not exceed BEF 287,760 (+ 7,103) per year (gross income of salaried workers) or BEF 290,207 (+ 5,707) per year (net income of self-employed). These amounts will be raised to BEF 431,640 (+ 10,700) and BEF 345,311 (+ 8,560) respectively if the pensioner has a dependant.

If the income from a professional activity exceeds the previously mentioned amounts by less than 15%, then the pension is reduced by a percentage of the pension amount that is equivalent to the percentage which is exceeded. With earnings in excess of 15%, the pension is not paid.

Denmark

National pension (*Folkepension*): The basic amount (*grundbeløb*) depends on the income gained from the pensionor's professional activity. Reduced by DKK 30 (+ 4.03) for every DKK 100 (+ 13) earned in excess of DKK 210,600 (+ 28,305) per year.

Pension supplement (*pensionsstilling*) is reduced by 30% of earnings (earnings of pensionor and spouse) in excess of DKK 93,200 (+ 12,526) per year for each married person and DKK 46,400 (+ 6,236) for singles.

Supplementary pension (*ATP-pension*): Unlimited accumulation permitted.

Germany

Accumulation possible. In case of full pension, until the age of 65, earnings from professional activities must not exceed DEM 630 (+ 322) per month. When only a partial pension is claimed, in addition to a general limit (*Haushaltsgrenze*) there is also

an individual ceiling which depends on the last insured wage or salary received.

Greece

Persons insured before 31.12.1992: Accumulation possible with a monthly wage limited to 50 times the daily minimum wage: GRD 6,703 (+ 20) x 50 = GRD 335,150 (+ 1,016).

Persons insured since 1.1.1993: If the pensioner works, his pension is reduced by one third, whatever the amount of his professional income, but cannot amount to less than the minimum pensions.

Spain

Accumulation with earnings

The payment of it is suspended if a paid period of activity is pursued.

Accumulation a pension in accordance for the worker's pensioner with the salary of his work

Liechtenstein

Luxembourg

Netherlands

Norway

Austria

ulation
arnings

First pillar (*1. Säule*):
accumulations with any kind of income are possible without limits.

Second pillar (*2. Säule*):
As long as the wages or cash benefits from the sickness or accident insurance (wage compensation) are paid, the pension fund is under no obligation to provide benefits.

Normal old-age pension (*pension de vieillesse*): accumulation possible without limit.

Early old-age pension (*pension de vieillesse anticipée*): accumulation is limited to earnings resulting from occasional or insignificant activity, i.e. earnings less than one third of the social minimum wage (*salaire social minimum*) (monthly average during the calendar year).

Possible. The amount of the pension supplement depends on earnings of the partner younger than 65.

Between 67 and 70 years of age, a full pension is paid when income from work does not exceed the Basic Amount (*Grunnbetragt*). When the income exceeds the Basic Amount, the pension is reduced by 40% of the exceeding income. The total of the pension and the income from work must not exceed the income from work before taking out the pension.

After the pensioner reaches 70 years, a full pension is paid independent of the pensioners income from work.

Old-age pension (*Allgemeine Rentenversicherung*):
Accumulation possible when the monthly benefit is less than ATS 8,312 per month or beneficiary has at least 12 contribution months, otherwise reduction of the pension by a maximum of 15%.

Early retirement pension (*Frühpension/Festrente*):

In case a non-self-employed activity is taken up, if the income of over ATS 3,971 per month, the pension will be continued.

Partial pension (*Gleitrente*):
Accumulation possible. The pension will be reduced according to the above calculation of the pension).

**Accumulation
with earnings**

Grunnlífeyrir
háður tekjum maka
og aukabætur, sem
eru háðar tekjum
maka.

Spain

France

Ireland

Iceland

Italy

cement, the payment of the pension is suspended if a paid professional activity is pursued. At retirement, a pension may be calculated for the worker as a pensioner with the salary of part-time work.

Possible accumulation subject to certain conditions. There is no payment of the pension if the concerned person continues to work with his last employer.

Retirement Pension:
No accumulation permitted when recipient is 65 years of age, otherwise accumulation is permitted.
Old Age (Contributory) Pension:
Accumulation permitted.

National pension (grunnþileyti):
• Basic pension (grunnþileyrir) amount reduced if annual income exceeds ISK 1,136,277 (~ 15,559).
• Pension supplement (lekjutrygging) reduced if annual income exceeds ISK 250,998 (~ 3,437).

See point 2 above.

Supplementary pension (vildbólarþileyri): Accumulation possible.

Total accumulation possible for the minimum pension (*pensione minima*). No accumulation for the portion of the pension exceeding the minimum pension.

As of 1 January 1994, it is possible to combine the pension with income from self-employed activities. The share of the pension which may be combined with these earnings is equal to the amount of the minimum pension plus 50% of the amount in excess. Accumulation with income from salaried work is possible only in the case where the work is reduced and becomes a part-time work.

Since 1.1.1999, it is also possible to combine the pension with income from wage activity, but only with 40 years of contributions behind (Law No 448 of 23.12.1998, art. 77).

Accumulation with earnings

Portugal

Accumulation
earnings

Limitless accumulation possible. Contributions on earnings. Pension increased by 1/14 of 2% of the total earnings registered per year.

Finland

Accumulation possible. Earnings do not affect entitlement or amount of old age pension.
Ath.
Viðbótarbætur sjátbl. 7.3 hjá NOSOSKO

Sweden

Accumulation possible since earnings do not affect pension entitlement.
Ath. hjúskparstöðu: ógiftir 90% af gr. giftir 72,5% af gr.
gr. = prisbeloppet

United Kingdom

Pension entitlement not affected by earnings if person continues, or starts, gainful employment or self-employment after pension age.

Ath. viðbotarbætur sem eru háðar tekjum heimilisins (household)
(ekki bara tekjum maka)